Negyedik évfolyam. 196-ik szám. Kolozsvártt, 1876. kedd, augustus 29.

Előfizetési díj.

Vidékre postán vagy helyben házhoz hordva

Egész évre . . . . . 16 frt
Félévre . . . . . 8 „
Negyedévre . . . . . 4 „
Egy hóra helyben . . . . . 1 frt 50 kr

Egyes szám ára 7 kr.

Megjelenik mindennap, az ünnepeket követő napok kivételével.

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Hirdetési díjak

Hatszor hasábozott garmond sor vagy annak tere 6 kr. Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakoribb hirdetéseknél külön kedvezményt is nyujt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppelik Alajos Stadt Stubenbastei Nr. 2. (Eckhaus den Wollzeile 36.) Haasenstein et Vogler (Wallfischgasse 10.) Rud. Mosse Publicistische Bureau Budapesten Haasenstein és Vogler hirdetés közv. irodája. Weisz Mór hirdetések felvételi irod. Bécsben Wollzeile 18. és Budapest szervitatér 5. sz.

Nyilttéri czikkek
garmond sora után 25 kr. fizetendő.

Szerkesztői szállás:
Főtér 4-ik szám hová a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.

AZ ÉRTÉKESEBB CZIKKEK DIJAZTATNAK.
Kéziratok nem adatnak vissza.

Kiadó-hivatal:
Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

A béke.

Budapest, augusztus 27.

(A.) Hat napon át folyt Alexinácz vidékén a véres küzdelem. Hogy milyen eredménynyel, azt elképzelhetjük abból, hogy 24-én este Milán fejedelem maga köré gyüjtötte az idegen consulokat s hivatalosan kijelentette, hogy Szerbia és Montenegro készek a békét megkötni. Ezzel bekövetkezett amaz előfeltétel, melyhez a nagyhatalmak a mediatio megkezdését kötötték; az egyik küzdő fél véget akar vetni a további küzdelemnek. Ez a fél Szerbia, mely épen két hónappal ezelőtt azon nyilatkozattal üzente meg a háborut, hogy le nem teszi a fegyvert mindaddig, a mig a szláv testvéreket a török rémuralom igájából ki nem szabaditja.

Annyi tény, hogy e czélját el nem érte. Hadai minden ponton visszaszorittattak; saját területén folyt a háboru, mely az ország igen nagy részét iszonyatosan elpusztitotta. Ha tehát most leteszi a fegyvert és békéért könyörög, ez nem azt jelenti, hogy a törökök nem birnak előhaladni, hanem azt, hogy Szerbia ereje a két havi harczban végkép kimerült s hogy immár a békekötésben látja menekülésének egyedüli eszközét. A szláv irányu lapok nagy garral hirdetik a török hadak tehetetlenségét Alexinácz körül s Oroszország már kiadta a jelszót, mely azt mondja, hogy eddigi előnyei a portának sem uj jogok szerzésére, sem hadi kárpótlásra nem nyujthatnak alapot.

Mindkét állitás homlokegyenest ellenkezik az igazsággal. A törökök a Morava partjain igen nagy sulylyal biró előnyöket vivtak ki. Talán még nem keritették kezökbe Alexinácz óriási erőditményeit, de annyi tény, hogy a város közvetlen közelében állanak s nehány nap mulva birtokba is veendik azt. Gyorsabban akármely orosz sereg sem birt volna eredményt elérni olyan vidéken, melyet a természet maga óriási mérvben megerősitett s melyet, ha a szerb sereg nem lenne annyira demoralizálva, nem hat napig, de hat hétig is megvédhetett volna az aránylag nem nagy számu ellenség ellen. Hogy a törökök a csatatéren milyen előnyöket vivtak ki, azt a legjobban szemünk elé hozza azon tény, hogy a szerbek békéért folyamodtak. Ez a tény minden kétségen felül helyezi a törökök diadalát. Már pedig minden diadal jogot ad reá, hogy azt a győző fél lehetőleg kiaknázza.

Európa ez ügyben bizonyára igazságosabb lesz a porta iránt, mint Oroszország. A külcabinetteknek el kell ismerniök, hogy a török birodalom a nehéz catastrophában meglepő életerőt és csodás ellenállási képességet fejtett ki. És ha ezt elismerik, ugy meg kell engedniök azt is, hogy a porta diadalát kellően értékesitse s amaz erkölcsi erőt merithesse belőle, a mely minden diadalt kisérni szokott.

Nem alaptalan a remény, hogy a kötendő békének feltételeit nem egyedül Oroszország fogja dictálni, hanem Európa is közbeszól s a keleten olyan viszonyok alakulását fogja elősegiteni, melyek nemcsak a panszlavismus, hanem az európai sulyegyen érdekeivel is összhangzatban állanak.

A mi a portát illeti, az a saját részéről minden oly kivánságtól elállott, a melynek valósitását egyik-másik nagyhatalom joggal ellenezhetné. Nem gondol többé a szerb terület megcsonkitására, nem az Obrenovics-család letételére s a régi vajda-kormányzat visszaállitására. Az angol cabinet mérséklő befolyása következtében lényegesen leszállitotta kivánságait. Főfeltételei két millió forint kárpótlás s azon jog, hogy a Timok völgyét bizonyos ideig megszállva tarthassa. Ezért viszont ő maga kész Montenegrónak némi előnyöket nyujtani. Ez alapon a békekötés valószinüleg nem fog sok nehézségbe ütközni, ha csak Oroszország nem használja fel az alkalmat olyan kérdések napi rendre hozatalára, a melyek a nagyhatalmak közt hosszas bonyodalmakat idézhetnek elő. Ez aggodalom az orosz politika legutóbbi magatartásával szemben nem egészen jogosulatlan.

Si vis pacem . . .

(V.) Szerbország, ha minden előjel nem csal — közeledik ahoz a ponthoz, a hol önmaga is kénytelen leszen bevallani, a mit még ma nagy fennen tagad, hogy t. i. a háboru tovább folytatására képtelen, hogy a békére minden áron szüksége van.

Nem fognak hiányozni diplomatiai jó barátjai, kik elkövetnek mindent, hogy ez az „ár“ ne legyen túlságos drága. A mediátió szerepén két kézzel fognak kapni a hatalmak s a diplomatia, mely a háborut megakadályozni képtelen volt, a háboru befejezésén akar majd magának érdemeket szerezni.

Csak meg ne bánja ebbéli mohóságát. Legalább is megfontolandó pedig, hogy a mediátió ezen baljóslatu munkájában a mi államunk vigyen vezérszerepet.

Mellőzzük azt a kérdést, pedig ráférne Európára, ha foglalkoznék ezzel is, jogos-e, képzelhető-e idegen közvetités egy oly harczoló féllel szemben, ki pure et simple lázadó; kit semminő európai egyezmény nem tekint hadviveselő félnek; kinek fegyverével a törvényes jogrend leggaládabb megrázkodtatása van kapcsolatban. Európa e részben kétségbevonhatatlan preczedenseket teremtett már s az osztrák kormány például, mely 1849-ben nem csak mediacziót nem türt a magyar fölkeléssel szemben (az igaz, hogy hajlandóság sem volt reá sehol), hanem még azt is rosz néven vette, hogy Törökország politikai menekültül tekinté őket: az osztrák kormány, mondjuk, igen csodálatos logikát tanusitana, ha most a lázadó fél netáni megaláztatását elháritandó lépne föl.

A kérdés azonban nem e körül forog. A logika és következetesség e téren ép oly keveset számit, mint az a haszontalan irkafirka, mit nemzetközi jog név alatt ismer, s nem respektál a politikai világ.

Ott fordul meg a kérdés: politikai tekintetek tanácsolha ják-e e mediácziót.

Tagadhatatlan: egy s más szempont szól mellette. A börze: ez a nagy hatalom, rendkivüli epedéssel várja a békét. A pangó üzlet e béke bekövetkeztétől uj föllendülést vár s minden nyert nap nagy áldáskép tünik föl szemei előtt.

Jómagunknak is nem egy érdeke van koczkán. Kölcsönünk kibocsátatlan; más része iránt az opczió sem történt meg. Vasutügyünk rendezésének szépen megindult kezdeményezése is megfenekelhetik. A 153 milliós kölcsön konszolidácziója imminens szükségkép nyilvánul s törvényeink belszervezkedésre vonatkozó részének végrehajtása is igényli a jó külviszonyokat, a csöndes légkört. Szóval béke kell nekünk is.

Ám hát mikor zavartuk mi azt meg? Hisz a békéhez való ragaszkodásunk közel járt a gyermekes gyávaság határaihoz, s a jámbor igazságok egész szótárát kimeritők minden háboru elleni vaskos filippikáinkkal.

S a háboru mégis bekövetkezett. Érdekeink ellen, akaratunk ellen, ha nem is közvetlen, de közvetve ellenünk is gonosz czélzattal.

Kimenetele azonban nem kedvez mind e czélzatoknak. A legitim hatalom se tudott maradni a chaosz elemei fölött, s a bünös szerb játék torkára forrott a játszóknak.

Vajjon a mi szerepünk-e most a béke csinálás? Vajjon ránk vár-e feladatul kevesbiteni azon fegyverek sikerét, melyek, midőn a délszláv álmok délibábjait a valóság vértengerébe fulaszták, ne tagadjuk, a mi érdekeinket, a mi létünket is védelmezék?

Ez az, a mit meg kell fontolni nagyon. Ne beszéljen ma senki akademikus disszertácziók nyelvén a béke áldásairól. A humanismus követelményeit se nagyon emlegessék. Lábbal tapodták mind a kettőt, ha orosz és szláv érdek ugy kivánta; most, hogy ez az érdek ellenkezőt követelne, humanizmus és béke csak ürügy, a végczél egyéb.

Megmenteni Szerbországot, hogy ki ne merüljön, hogy évtizedekig, hogy félszázadig ne tétessék képtelenné epigonul szolgálni az orosz politika tényezői közt: ez a mediácziók közvetlen s közvetett czélja.

A si vis pacem, para bellum mondása megforditva jobban áll ez esetben, qui vult bellum, parat pacem. Az orosz mediáczio kisérletei mögött egy közel nagy háboru terve áll.

A ki most a háborut Szerbország teljes porba verése előtt akarja megszüntetni, az arra dolgozik, hogy akkor, midőn Oroszországnak ütni fog az óra, melyben álmaiért kardot ragad, a Dunánál életerős tényezőkép álljon ismét rendelkezésére Szerbország. A ki ellenben ma azt mondja: forogjon a háboru koczkája, a mig el nem dől, az momentán szaporithatja a vérontást, de tudatában van annak, hogy ez későbbi hatásában Oroszországot egy jelentős s nem kicsinyelhető szövetségesétől fosztja meg.

Más kérdés: hát ha Oroszország szükség esetén már ma eljöttnek meri venni tervei idejét? quid tunc?

E kérdésre felelünk legközelebb.

— **Egy köztársasági elnök egy koronás uralkodóhoz.** Királyunk üdvözlő iratot intézett az Egyesült államok 100 éves ünnepélyekor Grant Ulysses elnökhöz, erre most érkezett meg a válasz ily külczim alatt: „Grant S. Ulysses az amerikai Egyesült államok elnöke, Ő cs. felségéhez Ferencz József osztrák császár, cseh király és magyar apostoli királyhoz.“ A levélben a megszólitás ez: „Nagy és jó barátom!“ A tartalom ekként hangzik: „Nagyon hizelgett nekem felségednek az itteni kormánynál levő érdemes követe, Hoyos gróf által kézbesitett mult hó 19-én kelt levele, melyet felséged az Egyesült-Államoknak akkor küszöbén levő százéves fordulója alkalmából, szerencsekivánataival hozzám intézett. Különösen örvendetes, tapasztalni azt, hogy a nyugoti hemisphaera egyik leghiresebb és leghatalmasabb nemzetének fejedelme elismeri a jólétben történt haladást, melyet amaz idő alatt ezen nyugati köztársaság elért, és abból azt következteti, hogy folytonos előhaladást lehet tőle várni ezen irányban. A jó kivánságok, melyeket felséged ezen országnak kifejez, szivélyesen viszonoztatnak, és én bizton remélem, hogy felséged további uralkodása alatt, az előhaladás mind abban, a mi egy nép boldogságára és jólétére közremüködhetik, a felséged alatt álló országokban épen olyan kitűnő leend, mint eddig volt. És igy kérem a mindenhatót, vegye felségedet biztos és szent oltalmába. Kelt Washigtonban, 1876. jul. 22. és az Egyesült-Államok szabadságának 101-ik évében, Grant U. S.

A háboru.

A csatatér eseményeiről végre lelebbent a fátyol. A hat napi óriási tusa, mely Alexinácz környékén vivatott, nem maradt a kivánt eredmény nélkül. A szerbek még mindig maguknak tulajdonitják ugyan a diadalt, de ezzel homlokegyenest ellenkezik azon másik hir, hogy Csernajeff kiszorittatott a romba lőtt Alexináczból és a törökök egész Deligrádig előnyomultak. De akármint áll a dolog, annyi tény, hogy Szerbia a küzdelem hatodik napján, augustus 24-én a nagyhatalmak közvetitését kérte ki. Ebből kitünik, hogy a szerbek a hat napi harczban az ellenséget visszaverni nem birták.

Hogy a törökök minő előnyöket vivtak ki, hogy csakugyan összelőtték-e Alexináczot, hogy Deligrádba szoritották-e vissza Csernajeffet, az még hivatalosan nincs jelentve. De az is bizonyos, hogy még szerb területen állanak s igy vereséget nem szenvedhettek. Egészen izetlen s az igazsággal a legélesebben ellenkezik tehát a szláv érzelmü „Pol. Corr.“ azon állitása, hogy a hat napi küzdelem folytatása mindkét részre „kilátás nélküli, haszontalan rombolás.“ Ha a szerbeknek ilyen badar beszéddel akarja a diplomatia a békekötés keserüségeit megenyhiteni, ugy az ellen nincs kifogásunk.

Hadd ámitsák Milán fejedelmet azzal, hogy a katonai becsületnek immár elég van téve; ha Szerbia a katonai becsületért kezdett háborut és semmi másért, akkor bizony nagyon keveset gondolhat polgárainak vagyonával és vérével. De kétségtelen, hogy a hizelgő és hazug frásisokkal nemcsak a szerbek hiuságát akarják dédelgetni, hanem a portának diadala kiaknázását is lehetetlenné akarják tenni. Oroszországnak határozottan ez a czélja s a félhivatalos lapok magatartásából itélve, a berlini és bécsi cabinetek is megnyervék ez eszmének. Ha valónak bizonyul, a legközelebbi békekötésben a panszlavismus fog az európai érdekek fölött diadalmaskodni.

A porta ujabb hadkészületeiről kapunk hireket; legujabban a seraskieratus 200,000 drb téli ruhát rendelt meg a hadsereg részére, Amerikából pedig 50,000 Martiny-féle fegyvert hozatott készpénzen.

— 100 orosz önkéntest, kik Oroszországból jöve Románián keresztül a szerb hadsereghez akartak menni, a román kormány Pitestnél elfogatott és elzáratott.

— Orosz üzelmek. A „N. Fr. Pr.“-nek irják Szt.-Pétervárról, hogy ott magas állásu egyének személyesen toborzzák a tényleges szolgálatban levő tiszteket a szerb hadsereg számára. E tisztek, habár állomásaikat elhagyják és Szerbiában vállalnak hadiszolgálatot, zsoldjukat csak ugy kapják, mint azelőtt, azonkivül kapnak 300 rubel utiköltséget s minden hónap, mit szerb hadiszolgálatban töltenek, az orosz hadseregben félévi szolgálatnak számittatik be nekik.

A „KELET“ TÁRCZÁJA.

MARGIT.

Lélektani rajz

Szász Béláról.

(Folytatás.)

XIV.

Pest, 185* jul. 12.

Én is haldokló ágyánál virasztok, Zoltán. A vak koldus halálos ágyánál . . .

Itt van időm bőven, hogy multam rémképeit szemeim előtt elvonulni engedjem, hogy ismeretségünk következményeit magam elé vezessem s a legutóbbi napok változatait higgadtan elgondoljam.

Mint a hegytetőre érkezett vándor tiszán látja a völgy minden kanyarulatát s a megyoldal lépcsőzetét, innen én is belátok az útba, melyen idáig jutottam. Csakhogy ez út nem föl, hanem alófelé vezetett! A végzet ejtője, melyen végig siklottam s menthetetlen meséssel közeledtem az örvény mélyéhez, mint a pokol tátongó torka áll előttem és Sysiphus nem küzdhetett nagyobb erőfeszitéssel és kevesebb sikerrel, hogy ismét feltörhessen mint én.

És most, midőn lelkem fenékig bemocskolódott már; midőn az undor minden szövedéke ugy körülfogott és belepett, mint a láp hinárja a sivatag eltévedt vándorát — menekvés után kapkodó karjaim az ön tiszta kezeibe csimbajkoztak s én látom, érzem, hogy immár nem menekvésről, hanem csak arról lehet szó, hogy egy magam sülyedjek-e alá, az ocsmány iszap mélyére, avagy önt is magammal ragadjam s mindkettőnk szemfedőjeül az anyaátok boruljon-e reánk?

Egy átok ugy is kisér már engemet — ama hang nélküli s mégis élesen felüvöltő szavak, melyek menekvő szökésem alkalmával tódultak utánam az atyai ajkról s melyek azóta folyton kisérnek. A templom orgona-hangja és karénekei, az áldozó pap istent dicsöitő szavai s az isten-anyához intézett halk imám sem birták e néma szavakat kitörülni tudatomból — — s most ugy tetszik nekem, mintha a két halottas ágyból föltörő nyögések mind ezt az átkot ismételnék. Fülem elbódító zugásba vesz, agyam megzsibbad, eszméim összezavarodnak s én elkábulva hagyatlom, ültemben, vissza, lesujtva az orkánszerü zsivajtól, mely fülembe riongja a bünkárhozat szavait.

Oh hát nem elég-e, hogy egy anyát már meggyilkolék, egy atyát már a kétségbeesés örvényébe taszitók — hát még önt is magammal rántsam-e s az anyai átkot felidézzem ön tiszta fejére?

Ön, Zoltán, még nem ismeri mind ama mocskot, mely rajtam feketül s innen az áldott kegy, melyet rám árasztani kész — de büneim sokasága — ha ugyan még válhatik terhesebbé — megszázszorosodnék, ha eltitkolnám ön előtt azokat a rémségeket, melyek ott következnének, midőn éltem történetének elbeszélését félbeszakitám . . .

— — Félájultan, elzsibbadt érzékekkel ragadtatám a kocsiban, mely az országút egy oldal-utczájában állapodott meg. Egy emeletes kisebbszerü ház előtt álltunk s a madame és két kisérője támogatának, mig a ház hátsó lépcsőjén egy fülledt szobába érkezénk. Engem tehetetlen ruhacsomagként bocsátának a kopottas, de egykor elegáns kerevetre, mig ők felcziczomázva, bekendőzve magukat, az alsó szobába siettek. A meg-megnyiló ajtókon át féket vesztett rikácsoló hahota, zongorahangok és poharak csörrenése érintgette füleimet. Néha léptek, ruha suhogás, suttogó női hang, egy-egy kiméletlen férfiszó vonultak el az ablak előtt a folyosón.

Egy hétig hagytak tétlen magányomban — majdnem kedvező gondoskodással keresve kedvemet. Uj és uj fiatal nők kerestek föl magányomban, vidor, gondtalan életük élveire czélozgatva: a látogatóba jövő szép urakat, bőkezü ajándékaikat dicsérve s egymással évődre, hogy diadalaiknak vége, mert az én üde szépségem minydnyájokat háttérbe szoritja majd.

A madame szintugy kényeztetett, kedvencz étkeim után tudakozódott, czifra ruhákkal ajándékozott meg s bár én vonakodtam: egy reggel hasztalan keresém egyszerü ruhámat s igy kénytelen valék egyet az ajándékozottak közül öltení fel. Sürgettem a munkát, melylyel tartozásomat leróhatom, de ő titkolozó mosolylyal csak azt vetette, hogy majd kifizetem én magamat neki. Kértem, erősködtem, távozással fenyegetőztem, de ő fel sem vette rimánkodásimat, könyeimet — — jól tudta, hogy e tömött, folyton bezárva tartott házból sehogy sem menekülhetek s ha birnék is: hova, merre fordulhassak az ismeretlen nagy városban, ismerős, útlevél, minden pénz nélkül. Igyekeztem a ház, a konyha körüli szolgálattételekkel valami hasznot hajtani, de jutalmam a madame korholása volt, hogy ruháimat bemocskolom, kezem puha bőrét eldurvitom s társnőim verset mulattak fölöttem, hogy konyha-szolgálónak állok.

Sem éjjelem, sem nappalom nyugodnom nem hagyott. Estenden, midőn nappali zaj élénkité a házat, reszkető kezekkel kutattam szobám ajtajának kulcsát, de hasztalan s másként sehogy pihenőre térni nem birtam volna, csak ha egy nagy karos-széket guriték az ajtó elé s én beleülve szenderegtem egy-egy negyed órácskát. De enyhületet ez álom sem adott; az ajtók csattogása mindegyre felriasztott; hol egyik, hol másik társnőm kerekedett be, ruháján valamit igazitandó s a madame nem egyszer sürgetett, hogy nézzem meg én is a mulatozókat.

Néha régi álomképeim körjeleztek meg: Péter undok alakja közelg ett felém s én fölri' adva tértem magamhoz; majd Meher szánészelid arcza tünt előm s féltérdre bocsátkozva esengett bocsánatomért s én vállára borulva keblemre emelém s kéjes csókjaiba fulladék . . .

Napközben olykor egy-egy fiatal ur látogatott meg, illemes társalgást folytatva velem. Egyikök kiváló részvétet mutatott irányomban, történetem egy-egy részletét kicsalta belőlem — s az élet rövidségével, az örömök kéjével s aval vigasztalt, hogy én sorsomért felelős nem lehetek, mert nem én rohantam az örvénybe, hanem a végzet sodort ez útra. Biztatott, hogy feledjem a multat, keressem a kárpótlást a jelenben s mostoha sorsomon álljak boszut avval, hogy a kinálkozó kelyhet üritsem ki fenékig. Sokszor azon leptem megmagamat, hogy csábító szavait repeső odaadással hallgatom, kezem kezéből vonom ki, elkábult fejemet vállára hajlitom s engedem, hogy kényeként csókdossa pirosas ajkimat . . .

Lelkem daemoni vonása, mely kárörömet éreztetett velem, midőn a „huszár“ boszujára teheték valamit, midőn azt sejtém, hogy mostohám megcsalta atyámat; midőn a kirándulási átkos jelenet alkalmával elégtételt érezék szivemben, hogy atyámért boszut állhaték Meher öleléseben amaz undok asszonyon: e daemoni vonás mind nagyobb és nagyobb tért foglalt szivemben.

(Folyt. köv.)

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

Nehezebben megy a dolog a közkatonák toborzásával. De hogy e tekintetben is történjék valami, a lapokban ilyen hirdetésekre lehet akadni: „Utitárs kerestetik Szerbiába. Az, ki ez utazást tenni akarja, közkatona; stb.“

Az orosz trónörökös kis fia nyilvánosan, Pétervár utczáin pénzt gyüjt a szláv testvérek javára. Azt mondják ugyan, hogy ez incognito történik, de az ifju herczeget mindenki fölismeri anyjához való feltünő hasonlatossága miatt. Beszélik, hogy a czár megütközött ez utóbbi dolgon, a kis unoka azonban ennek daczára is folytatja néhány udvarhölgy társaságában a gyüjtéseket.

A mediáció.

Az orosz kormány félhivatalos lapja a „Journal de St. Petersb.“ határozottan nyilatkozik a mediáció kérdésében s azt mondja, hogy még azon esetben is, ha a török fegyverek győzelmét tagadhatlanul lehetne constatálni, az összes (?) civilisált országok közvéleménye egyetért abban, hogy Törökországnak nem lehet megadni a jogot, hogy ellenségeivel, vagy keresztény alattvalóival, tetszése szerint ugy bánjon el mint legyőzöttekkel.

A „Corresp. Hongr.“ pedig ezeket irja:

„Nem vizsgáljuk, mi történnék azon lehetetlen esetben, ha Oroszország elhagyná a békepolitikát, mely a berlini memorándumban van letéve (?) és maga ellen idézné fel harczias politikájával az összes hatalmakat.

Az osztrák-magyar kormány azon czélból, hogy a berlini memorandumnak megnyerje az összes hatalmakat, egy nagy tekintélyü magyar államférfit, ki Mithad pasa barátja, küldte Konstantinápolyba külön missióval, a mi nem maradt eredmény nélkül.

Ennek föl kell használnia összes befolyását a török kormányra, hogy mérsékelje békeköveteléseit, melyeket Szerbia elébe akar szabni.

Az európai mediatió pillanata nem sokára elérkezend. Az osztrák-magyar kormány azt reméli, hogy ez alkalmul szolgáland az európai concert helyreállitására, melyet megszakitott Anglia az által, hogy vonakodott a berlini memorandumhoz hozzájárulni. — A garantia hatalmak közegei már viszszautasitották a porta követeléseit, melyek czélja szétdarabolni Szerbiát. A hatalmak kijelenték, hogy a keleti kérdés exigentiái nem engedik meg (?) a változtatást Szerbiának sem területében, sem dinasztiájában.

Legujabb.

Ragusa, aug. 26. Podgoriczánál a legközelebbi napokban csatát várnak. Dervis pasa átvette az albániai török hadcsapatok vezényletét. Megbizható forrásból hirlik, hogy a miriditák teljesen semlegesek maradnak.

Páris, aug. 26. Az „Agence Havas“ kijelenti, hogy a párisi szerződést aláirt hatalmak közt folyt pourparlér-k következtében az összes hatalmak, beleértve Oroszországot, az egyezkedésre következő főpontokat hoztak javaslatba: Milán fejedelem megmarad, Szerbia hadi kárpótlást fizet, a porta feljogosittatik, hogy egy szerb várba török határon helyőrséget tartson.

Bécs, aug. 26 A „Pol. Corr.“ jól értesült forrásból Konstantinápolyból ezeket jelenti:

A szultán pillanatnyilag kevésbbé izgatott, nyugodtabb volt, de a hallucinátiók és buskomorsági rohamok ismétlődnek, ugy hogy a szultánt sohasem szabad magára hagyni; napról napra csökkennek a kigyógyulás esélyei; a nagy vezér és a miniszterek igen komolyan foglalkoznak a trónváltozás közeli eshetőségével. Hamid herczeg az eshetőleges trónörökös közvetett uton érintkezésbe tette magát a hatalmakkal és kivált Ausztria-Magyarországgal, hogy a napirenden levő kérdések iránt egyezkedést készitsen elő. Az összes hatalmak kedvezően fogadták e lépéseket.

Bécs, aug. 27. A „N. Fr. Pr.“ zimonyi távirata szerint Szerbiában Törökország részéről elfogadhatlan föltételeket várnak, hogy a háboru folytatását igazolják s a hatalmak interventióját előidézhessék.

A hatalmak közvetitéséről a bécsi „N. W. T.“ azt közli, hogy a nagyhatalmak holnapután Konstantinápolyban collectiv lépéssel arra hivják fel a portát: utasitsa tábornokait az ellenségeskedések azonnali megszüntetésére. „A nagy cabinetek a portát Szerbiával való közvetlen érintkezésre akarják birni s e czélból Krisztics, széles körü meghatalmazással ellátva, Konstantinápolyba megy. A szerződéses hatalmak követelni fogják az 1856-diki szerződés fentartását, a mennyiben az Szerbia jogi állására vonatkozik. Anglia teljes egyetértésben van a többi nagy cabinetekkel.

Garibáldi aug. 17-én levelet intézett a római „Gazz. della Capitale“-hez s a levélben a török kegyetlenségek feletti elszörnyedésének ad kifejezést, Anglia vezérlő miniszterét „szivtelen államférfiunak“ nevezi s a török kegyetlenségek elleni felszólalásra felhivja „a civilisált Ausztriát“ s az egész világ „független és méltó sajtóját“.

A szegedi országos kiállitás,

különös tekintettel az erdélyi részekre.

III.

Némileg Kolozsvár kiállitási tárgyai közé tartozik a zsoboki márvány is, a mennyiben raktára itt van s a gyár igazgatása Kolozsvárról történik.

A zsoboki márványról nagyitás nélkül elmondhatjuk, hogy az a kiállitás egyik feltünő jelenségét képezi s mind szépségével, mind az egyes darabok olcsóságával meglepte a látogatókat.

Az igazgatóság, melyben lankadhatatlan tevékenységéért különösen Szepesi Lajos ur a hazai ipar nevében is őszinte elismerést érdemel, nyolcz drb virágtartó vázával ellátott oszlopot, több szép asztallapot és számos mintadarabot állitott ki. Egy-egy márványoszlop ára vázával együtt csak 36 frt, egy asztal faaljjal együtt 25 frt.

A zsoboki márvány különösen szingazdagsága és vegyülete által tünik ki nemcsak a hazai, hanem az egyptomit kivéve a külföldi ilynemü kőzetek felett is, a gyengén erezett fehéren kezdve, átmenve a sárga, vereses, feketés, zöldes szinen egész a tarkázott feketéig, minden változatban és a legszeszélyesebb rajzu vegyületekben lehet példányokat találni közte. Egy gyengéje azonban e hazai productumnak is van, az t. i. hogy nevének legfőbb tulajdonságát a keménységet, jobban mondva az aczélosságot nélkülözi s e miatt nyilt tereken, hol a levegő, nap és eső behatásának van kitéve, nem is alkalmazható, habár szobabutorzat közt igen tartós és megbecsülhetetlen diszére szolgál a lakásnak. A másik hibája, hogy az eddigi kutatások alapján itélve, a márványból kevés van, ugyannyira, hogy az egész bánya 10 év alatt kiaknázható.

A kőzetről tulajdonképen egész határozottsággal azt sem mondhatjuk el, hogy márvány: egy jeles budapesti mineralogus, kinek meg volt mutatva, kénytelen volt bevallani, hogy e kőnemet nem ismeri; kinézésre — ugymond — a hires egyptomi márványhoz hasonlit leginkább, de lényegéről nem tud. Ép igy a miniszter, midőn meglátta a kiállitott tárgyakat, felkiáltott: „nem tudtam, hogy Magyarországon efféle kőzet is van.“ E felkiáltáshoz hozzá tehetjük mi is, hogy bizony sok van még hazánkban, a minek létezéséről nem tudunk. E kőzeten is, hogy a zsoboki ev. ref. lelkész szeme megakadt, egészen a véletlen müve, mert azon vidék s egyáltalán Erdélynek északnyugati része, különösen a Szamos és Körös folyók eredetének környéke, geologiailag egyáltalán nincs átkutatva. A geologiai fölvételek annak idején szépen megindittattak kormányi segély mellett hazánkban, de a mostoha pénzügyi viszonyok miatt fájdalom a felvételek is meg vannak szüntetve s igy ki tudná megmondani még mennyi ideig nem lesz notiónk róla, hogy a föld gyomra mit rejt magában.

Szomoritóbb még ennél, hogy azt, miről tudomásul birunk, nem tudjuk felhasználni. Az eddig végrehajtott geologiai kutatások kőzeteinkben már is annyi parlagon heverő kincset tártak fel, hogy ezek csak egy részének feldolgozása a vagyonosodás megbecsülhetetlen forrásait nyithatná meg. Fájdalom nálunk oly annyira nem létezik vállalkozó szellem, tőketulajdonosaink oly annyira csak a pénztári vagy uzsora utján való kamatoztatását ismerik tőkéjüknek, hogy csak hosszu idő mulva remélhetjük, miszerint egy más miniszter például a háromszéki gyönyörü fehér és piros márványból készült tárgyakról el fogja mondani: nem tudtam, hogy Háromszéken ilyen is van.

Az erdélyi kőzetekről szólva megemlitjük Eibeschitz Lipót kolozsvári kövezeti vállalkozónak kis-sebesi kőbányájából kiállitott gránit köveit. Több darab kisebb nagyobb méretü kövezetnek való kődarab és egy rész elkészitett kövezetet állitott ki nevezett vállalkozó; a kövek felett egy csiszolt gránit lapon áll aranyos vésett betükkel Simon Elek polgármester, Tompa mérnök, a vállalkozó neve s az idő, midőn a kolozsvári kövezet készült. E kőbányának hazánkban, a királyhágón túli részt is ide értve, nagy jövője van. A kő olyan kitünő, milyen másutt a hazában alig található, városaink nagy része pedig, különösen az alföldi városok mind kövezetlenek; ha vállalkozó képes lesz az eddiginél olcsóbban készittetni a kövezetet, bizonyára szakadatlan foglalkozást nyer, mert a mint Berlin hozathatja Csehországból kövezeti gránitját, a magyar városoknak sem fog messze esni Kis-Sebes.

Justus.

A magyar orvosok és természetvizsgálók vándorgyülése.

M.-Sziget, aug. 23-án.

A szakosztályok ülésezései mai nap kezdődtek meg. Kettő a megyeházában, három a ref. főiskola egyes tantermeiben volt.

Az egyes szakosztályok közül e vándorgyülésen legtöbb tagja volt a társadalminak, hová minden nem-orvos s a természettudományokkal közelebbről nem foglalkozó egyén, tehát az összesnek több, mint egy harmada tartozott.

A társadalmi és régészeti szakosztály.

Elnök dr. Mihályi János fél 10-kor megnyitván az ülést, jegyzőknek Klimkovics Béla (Kassa) és Bolgár Emil választattak meg. A nagy bizottság tagjaivá választattak: Montedegoi Albert Ferencz, György Aladár, Lehoczky Tivadar, dr. Peregriny Elek és dr. Vécsey Tamás. Jelenvolt mintegy 30 tag, köztük néhány nő.

Az első tárgyat dr. Peregriny Elek adta elő, ajánlva dr. Schermann Adolf kézikönyvét a test- és egészségtanról s inditványozza, hogy ezen könyv a közgyülés által kiadassék az állandó központi választmánynak megbirálás végett. Némi vita után elfogadtatott.

Ezután a helybeli népiskolai intézetek s börtönök megtekintésére külön bizottságok küldettek ki, kik erre nézve jelentésöket s inditványukat mielőbb megtegyék.

A következő értekező Lehoczky Tivadar volt, ki néhány Beregmegyében talált római érmet mutatott be s magyarázott meg. Ezzel kapcsolatban György Aladár felemliti egy mármarosi muzeum-egyesület alakitásának szükségét s Várady Gábor és Mihályi János megigérik, hogy ezen ügyben buzgón fognak működni. Hosnyay Kálmán fölhivására felszólittatott Várady Gábor, hogy a leletek ügyében a törvényhozás intézkedésére nézve lépéseket tegyen.

György Aladár a máramarosi népnevelés s népmüvelés hiányait fejtegetvén, különösen a helyi tagokat figyelmezteti a zsidó zugiskolákra, továbbá a népkönyvtárak alapitására s terjesztésére. Hosnyay K. a háziipar ügyét ajánlja a tagok figyelmébe. Egy kis vitát keltett, azonban inditványok nem tétetvén, határozat sem hozatott.

Dr. Mihályi J. figyelmezteti a tagokat, hogy Királyvölgyön egy őstörténelmi korszakbeli sóaknát is fedeztek fel, melyben bronztárgyak, csákányok, létrák s váluk találtattak. Nevezetes, hogy a só müvelése viz által történt, mely válukon át vezettetett a sóba, hol az nyilást csinálván, a só szétválasztását elősegitette.

Az itt lelt tárgyak a szlatinai Kunigunda bányában őriztetnek s miután ezek sók között voltak elhelyezve, annyi ezred óta sértetlenül megmaradtak. Ajánlja ezen dolgok megszemlélését a holnapi kirándulás alkalmával.

Ezzel a szakosztályülés már $^1/_2$11-kor bevégződvén, a két kiküldött bizottság tette meg körutját. A börtönök megvizsgálására kiküldött bizottság több királyi ügyészi tisztviselő kiséretében meglátogatta a kir. börtönt, hol meglehetős patriarchalis helyzetben s igen szük helyiségben 88 rabot találtak. A rabok oktatásáról, sőt még iparos elfoglaltatásáról sincs szó s a régi szokás szerint még az egyes házakhoz adatnak ki munkákra s a nyilt piaczokon is dolgoznak. Különben az épületek s egyes szobák meglehetős tiszták s az eledel, ha nem is elegendő, elég jó az itteni pórnép nyomorult viszonyaihoz képest.

A másik bizottság, mely az iskolák megvizsgálására volt kiküldve, a kisdedóvodát, tanitóképezdét, felsőbb leányiskolát nézte meg dr. Peregriny Elek elnöklete alatt s mindhármat jó karban találta. A zsidó rabbihoz, ki szentség hirében is áll, hasonlóan betértek, itt azonban határozottan kijelentették nekik, hogy izr. iskola e városban nincs, de töméntelen helyen van ugynevezett „zugiskola.“ A rabbi vezetése alatt van egy thalmudiskola, melyben azonban e tantárgyon kivül absolut semmit sem tanulnak.

M.-sziget, aug. 23.

A mai délután egyenesen a mulatságoknak volt szentelve s ezekben főrészt a szigeti önkénytes tüzoltó-egyesület vett. Ezen egyesület az 1872-ki nagy tüzvész után, mely a város legszebb részét ismét hamuvá tette, alakult meg, azonban rendszeres működését csak a mult évben kezdte meg. Jelenleg 480 egyesületi tag van s 80 működő közoltó. A főparancsnok Várjon Lajos.

Délután 3 órakor pontban a kincstári csür helyiségéből testületileg vonultak a piaczra, hol az ugynevezett nemesi fogadó s Hollóssy kereskedő házán gyakorlatokat rendeztek s nagy ügyességet fejtettek ki. A közönség nem sokkal ezután az ugynevezett „Malomkert“ czimü mulatóhelyiségbe ment, mely a Tisza egyik jelentékeny mellékfolyója az Ita partján fekszik 10 percznyi távolságban a várostól. Ezen mulató helyiségben a tüzoltók javára 1 frt. belépti dij is szedetett, de benn a szigeti nők állitottak föl a szabad ég alatt asztalokat a „tudósok“ megvendégelésére.

A vacsora közben az itt lévő kincstári épület nagy termében, mely igen diszesen volt kiállitva s illatozó fenyőgalyakkal beboritva, az ifjuság tánczolt, a mennyire a tánczolni vágyók óriási serege miatt ez lehetséges volt.

A rendezőség a sváb, orosz, s oláh typus egy pár eleven példányát (az oláh fáták igen csinosak szoktak lenni) mutatta be s velük nemzeti tánczukat is eljáratta. Közben igen sikerült tüzjáték is volt.

A szép mulatság éjfél utánig eltartott a legszebb őszi idő kedvező segédlete mellett. A tüzoltó egyesületnek a közel más fél ezer jelen levő után 1150 frt. bevétele volt, mig a kiadása — a kincstár szivessége folytán — alig egy pár száz forint.

Egy szó

a nemzetközi őstörténelmi congressus érdekében.

Azon örvendetes mozgalmak között, melyek jelenben a társadalom és tudomány terén honunk beléletében felmerültek, kétségkivül egyik legnevezetesebb a jövő sept. hó elején Budapesten megtartandó nemzetközi őstörténelmi s embertani congressus. Im a külföld a világ, tudományos culturája, hazánk fővárosát tisztelte meg az idén annak székhelyévé lett választásával, kétségkivül azon fontos oknál fogva is, mert a külföld tudósai rég tudják azt, mit mi csak mostanában kezdünk sejteni, hogy t. i. honunk e részben is egyike a leggazdagabb forrásoknak Európában.

E congressus lesz a mi e részbeni tudományos készültségünk nagy világ-tárlata, melyen ha — mint a már több hóval előbb kibocsátott körözvényben mondatik, — honunk valamelyik vidéke, megyéje, intézete stb. képviselve nem lesz: ez,e nagy nemzeti versenyben, nem azt fogja jelezni, hogy tehát ott ily régészeti kincsekből semmi sincs, hanem a vidék, a megye lakosainak ahoz nem értéséről, azt becsülni nem tudásáról, s igy szellemi szegénységéről szolgáltatik ki a legszégyenletesb bizonyitvány. És ha szól ez nagy Magyarország öszves területére: mennyivel inkább szólhat Erdélyre, mely a régészeti tárgyak elismert valódi muzeuma. És mégis a lapok gyér emlitései után azt kell tapasztalnunk, hogy Erdély vajmi szegényül készül e nagy momentum elé! A Kolozsváron kivül — mint olvassuk — a Bruckenthálféle muzeum fogja magát képviseltetni; s különösen az „erdélyi szászok“ szándékoznak — mint a „Hunyadmegyei régiségek“ czikk mondja — nagy feltünést szerezni maguknak — mint saját hitök és állitásuk szerint egyedül „culturfähig Volk“-nak — tulajdonitván minden eddig tett tört. kutatást és lelet felfedezést Erdély területén. Ez pedig nem áll, s ama külön vált szándék ránk magyarokra becsületet nem hoz.

El kell ismerni az örök harczban élt magyarelem védpaizsa alatt folyton békét élvezett ezen faj egyes tudós fiainak a tudományos fejlődés terén — s főleg a hazai történelemre viszonyló adatok körül tett nagy szolgálatait, — de hogy ez adatok kutatásában s szerzésében haladást sőt kezdeményezést is kizárólag egyedül nékiek köszönhetnénk: ez ellen tények bizonyitnak, sőt kimutatható, miszerint ők épen magyar források utmutatása után mentek eddig is s mennek jelenben is legtöbb részt.

Örömmel constatálhatjuk e tekintetben, hogy — nem is emlitve a régiebbeket, egy Torma, Vas, Szabó Károly, Kővári, — egy Csereyné, s a szenvedélyes buvár Torma Zsófia urhölgy stb. önálló-tudományos buvárlataik s ügybuzgalmuk bő forrásokul fognak mindenkor szolgálni a történelmi kutatások terén; s örömmel olvassuk ép ez alkalommal azon hirlapi feltevést, miszerint a tordosi és szászvárosi igen nevezetes és nagyszerü leletek a nemzetközi őstört. congressus előtt is képviselve fognának lenni.

Mindez azonban aránylag annyira kevés, s az általános érdeklődés e nagy horderejü congressus iránt, daczára az e tárgyban oly sokszor és nagyon is elevenünkre tapintott felhivásoknak s figyelmeztetéseknek, annyira közömbös, hogy méltán félhetünk a hirlapok azon állitásának beteljesülésétől, miszerint abban Erdély csakugyan leggyengébben lesz képviselve. És ez akkor, midőn olvassuk, miszerint Europa legtávolabbi országai is, főkép pedig Görög,- Svéd,- Lengyel- és Franciaország annyira fényesen és nagy mérvüleg fognak részt venni, hogy az onnan érkezők nagyszámának $^3/_4$ része hölgyekből fog állani: ránk nézve valóban megszégyenitő lenne, — mert a történelmi kincsek e hazájában, e rajtunk kivül annyira jól ismert, annyiszor és annyiak által át és át kutatott buvárlott föld birtokában mi lennénk — e föld lakói — azok, kiknek el kellene ismernünk a vádat, miszerint itt, — minket illetőleg, — „ős régészeti tekintetben a tudomány még nem pity mallott.“

(Vége köv.)

A „KELET“ magán-távirata

Feladatott Budapesten aug. 28. 10 ó. 30 p. d.
Érkezett, aug. 28. 11 ó 5 p. d.

Risztics a garantia-hatalmaknak jegyzéket adott át, melybe cons atálja, hogy Milán a hatalmak képviselőit magához hivatt s kijelenté előttük, miszerint párisi szerződést, valamint a hatalmak közbenjárását a háboru megszüntetése érdekében elfogadja s egyuttal kéri, hogy a közbenjárás terjesztessék ki Montenegróra is. Erre Montenegróna az a kijelentése birta rá Milán, hogy t. i. Montenegro nem hajlandó Szerbia kudarczait tovább is fedezni a montenegrói győzelmekkel, hanem eddigi diadalai alapján e lőnyös békét fog kötni, h meg kell lenni: Szerbia nélkül i.

A harcztéren f. hó 19-én a törökök Mrsoljig nyomultak, 2-én átlépték a Moravát s bevette Bujmirt, továbbá Alexinácz fölött uralgó erőditvényeket. Ugyaekkor 20,000 török abból a czélból, hogy Csernajeff hátravonulását elvágja, Stefánig nyomult el re; ezért támadott aug. 22-én Csernajeff Mrjoljra s bevette is, e ujra kiürité. Ekkor aztán egész Litkováczig visszaveretett, a M r ván visszahuzódott s a hidakat fölégette maga után.

Aug. 23-án a törökök az alexinácz-deligrádi vonalon Prugvácznak mentek, heves harczban szétverték a szerbeket; de ezk egy idegen legio (?) segélyével, Plágováczot visszavették.

Aug. 26-án viszont Csernajff támadott; szerb források szerint ekkor Csernajeff a törököket Staziig nyomta vo na vissza, mi el Horvatovics fe éje jött segélyil egész Trezibabáig.

Feladatott S.-Szt.-György aug. 27. 5 óra 20 p. u
Érkezett Kolozsvárra aug. 27 7 óra 30 p. u

Árkoson az unitárius zsinatn Ferencz József választatott pápokké. Rendkivüli lelkesedés. Szkfogla ó beszede által a hallgaóság legnagyobb része és pedig é emedett férfiak is könyezésig meg voltak hatva.

Egyik főgondnokká ugyane gyülésen Dániel Gábor választatott. A másik főgondnok Bele Áron lesz. Tiszteletbeli főgondnokok lesznek Na y Elek és Paet János. A zsinat egész határoatának üdvös voltát is bizonyitj a jelenlegi többség.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, 1876. augustus 28.

— **A m. kir.** igazságügyminiszter dr. Rákosi Béla gyergyó-szt-miklósi volt kir törvényszéki és börtönorvost a váczi kir. orszgos fegyintézethez ideiglenes minőségben orvossá nevezte ki.

— **A vallás-** és közoktatásügy m. kir. miniszter Herbich Ferencz bölcsészettudort, az erdélyi orsz. muzeum segédőrét, az oszákmagyar monarchia földtanából egyetemi magántanárrá lett képesitése folytán, ezen minőségben megerősitette.

— **A m. kir. pénzügyminister** Makray Lőrincz kataszteri pótbiztost a nagyszebeni katasteri kerület maros-illyei járába kataszteri becslőbiztossá nevezte ki.

— **Pályázat.** A nagyszebeni állami főgymnáziumnál a természet- és mennyiségtan tanszéke üresedésbe jövén, annak betöltésére ezennel pályázat hirdettetik. Ezen állomással 1200 frt évi rendes fizetés, 200 frt lakér s ötödéves 100 frtnyi pótlék élvezete van egybekapcsolva. A folyamodványok, melyekbe az életkor, vallás, végzett tanulmányok, alapot, nyelvismeret, a tanári vizsgálat sikeres állása, s az eddigi szolgálat okmányokkal kiutatandó, a vallás- és közoktatási m. kir. miszteriumhoz czimezve, a már alkalmazásban volknál minősitvényi táblázat kiséretében közetlen elöljáróságaik utján, az erdélyi tankerüle kir. főigazgatósághoz Kolozsvárott nyujtand: be, 1876. september 10-ig mint a pályáza végh atárnapjáig.

— **Gr. Mikó Imre** ő excja a sepsiszent-györgyi ev. ref. gymnasium számára 60,000 frt alapitványt tett. Nagy hazafia e nagyszerü adománynyal ismét egyikét tette le azoknak az idők mohával daczoló emlékeknek, melyek nevét a hálás jelen és a kegyeletes jövő előtt egyaránt nemzetünk legnagyobb fiaiké közé sorolta már is. A sepsi-szent-györgyi középtanodát — melynek alapjához az el köveket szintén gr. Mikó tette le — ez ujabb

Iskola Alapitvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

adományn l ugyszólva ő excja teremtette meg s egyik év tette a leggazdagabb ref. tanintézeteknek, nnek annál nagyobb nemzetpolitikai és kultur jelentősége van, mivel e tanintézet Háromszé negyében, tehát nemzetünk legkeletibb pontj t, hatalmas támoszlopa lesz nemcsak ottani szé ly véreink tan- és miveltségi ügyének, de egyutt a haza legvégső határain, az idegen s részben a magyar állameszmével ellenséges érzületü pelemek közepett a magyarság egyik legerősebb fentartója. Valóban, ha gr. Mikó Imre elévíthetetlen érdemei mellett nem szólottak vna már is magyar hazafiság és emelkede lelki nagyságsugalta annyi meg annyi tet i: még akkor is, már e legujabb, ez egyetlen tt is örök hálára kötelezné nemzetünket, különösen pedig az erdélyi hazarészt és derek székely testvéreinket a nagy hazafi iránt!

— **A zöldben.** Gr. Bánffy Bélának, a lövészegyt derék elnökének, igen jó gondolata támadt, midőn az általa képviselt egylet több tagt s városunkból nehány más tekintélyes pártt szt.-mihálytelki birtokában levő szép zölderdejébe egy kis lövészi időtöltésre meghivta Tegnap reggel, miután egy kis eső a földhö kötötte az út porát, egész kocsisor szállitott ki a Kolozsvártól mintegy 2 órányira fe ő erdőbe a derült hangulatban levő vendégelt, kik között ott láttuk gr. Eszterházy Kámán főispánt, Inczédi Sámuel nyug. ezredest Benigni Sámuelt az iparoskör elnökét, Szá Domokost, Dr. Haller Károlyt és Haller zsőt, Dorgó Albert közjegyzőt, Dr. Fischer ajos ügyvédet s a társadalom minden osztályál sok más ügyes férfiut, kik ha nem is volta mind lövészek, de mindnyájan meg tudták ecsülni egy jó nap értékét a szabad termész ölében. A kellemes kocsikázás után a szt.-miblytelki erdőnek egyik szép völgyében telepede meg a társaság. Itt a völgy egyik tisztás dalán már készen volt az igen ügyesen berdezett s védtöltésekkel ellátott czélhely, m másik felén hatalmas fák árnyában villás ggelire teritett asztal és lombokból készitet czéllövészetre szánt sátor várta az érkezőket A reggeli után a társaság nagy része a lövöldözéshez fogott, más része a „csöndes"-t szólalta a meg, mig voltak, kik a szép vidék megtekintésére tettek kirándulást. A lövöldözésnek gyik mulatságos oldalát a lövészetben most ószőr kontárkodó szerencsésebb kezü uj lövések megvesszőzése képezte. Nem kerülte ki ársát e tekintetben sem Szász Domokos, sem Bnigni Sámuel, sem a „Kelet" szerkesztője, k négyszer legyeztek meg a puskaveszszével. A délelőtti lövészet mintegy félkettőkor érte vét; s az összeszámitás szerint 400 lövés tétetet melyből kördijat nyertek: 1. Heinrich Jzsef. 2. dr. Haller Károly. 3. Voith Gergel. 4. Szentjánosi Ferencz. 5. Békési Károly. (Ziegler Emil. 7. Haller Rezső. Versenyijat: 1. dr. Haller Károly. 2. Heinrich Jzsef. 3. Voith Gergely. 4. Haller Rezső. 5. Zieler Emil. 6. Békésy Károly 7. Orbán JózsefSzerencsedijat: 1. Voith Gergely. 2. Haler Rezső. 3. Heinrich József. 4. Szathmáry Elek. 5. Nedoroszték János. 6. dr. Kolozsvéy Sándor. 7. Schopf Gyula. A délelőtti lövészet kedélyes, vidám toásztokkal fűszerezett oéd követte, melyen Inczédi Sámuel a vendészerető házi gazdára gr. Bánffy Bélára mondtt őszinte éljenektől kisért pohárköszöntöt; c. Bánffy Béla pedig vendégeire, Szász D. g Eszterházy Kálmánra, Inczédi Sámuelre és több többekre emeltek poharat ugyannyira, hgy az ebéd d. u. négy órakor is alig akart végét érni. Itt kezdetét vette az érdekes csilla-lövészet, melynek szabálya szerint egy nagyfehér kerek tábláról meghatározott sorban kellet lelőni a fekete pontokat; különösen kitűnt lövészetnél bámulatos ügyességével Heinrich József, kinek alig volt lövése, melyre a megatározott csillag ne pattant volna szét. A lövészet folyamában a házi ur bájos neje is kilongolt a társasághoz, s természetesen üdvözl beszédel s harsogó éljenekkel fogadtatott; jelenése és részvéte a lövészetben kétszeresen felkté lövészeink versenyvágyát s a legszebb szemár két csillagának hatása alatt sokkal biztabban lövettek le a csillagok. A versenybenyertesek lettek: 1. Heinrich József. 2. Szentjánosi Ferencz. 3. Tucsek József 4. Voith Gergely. 5. Orbán József. 6. Benigni Sámuel. 7. Békésy Károly. A mintegy 28 darabból álló talmak kiosztásával végét érte a mulatság s társaság nevében Inczédi Sámuel köszönetet mondván a kedves grófnőnek és a vendégszerető grófnak, egy szép nap emlékével hozta la a kocsik késő este Koloszvárra a társaságot.

— **Kedélyes** kis majálist rendezett tegap egy szűkebbkörü társaság az u. n. Nemekert szép terebélyes fái alatt. Az egészne zárt jellege volt s mégis százat fölülhalada azok száma, kik a nyárutó egyik legszeb estéjét nevezett helyiségben a szabadban élvzték át; a rendezés élén Gámán Irén k. a. és Bartha Lajos ur állottak s a csapengó jókez, mely egész este megtartá uralmát a tá aság felett, valamint az, hogy a táncz délüni 4 órától éjfél utánig — s igy valami 8 ráig — tartott szakadatlanul, eléggé tanúsodnak a rendezők ügyességéről s az est sikeréről.

— **Az unitárius püspökválasztás.** Fennebbi táviratunk tanusága szerint az unitáriusok árkosi zsinatán tegnap Ferencz József választatott meg unitárius püspökké. Bár minket e választás közvetlenül nem érdekel, még sem hallgathatjuk el legőszintébb örömünket a derék lelkésznek a nagy közönség meleg óhajtásának is teljesen megfelelő megtiszteltetése felett. Erőt és kitartást kivánunk a terhes hivatás betöltéséhez.

— **Kassai V.** ur jutalomjátékául szombaton (aug. 26-án) Északi Károlynak „Az utolsó lengyel követ Budán" czimü átdolgozott szinmüve került szinre. Az átdolgozás mit sem segitette. Éjszakinak eme, különben már conceptiójában elhibázott müvén, mely nálunk szombaton csaknem teljes fiascót csinált. Különben az előadást illetőleg: az egyes szereplők közül Kassai ur (Czit onecz Janó), D. Boér E. assz. (Erzsébet), Kutassy J. k. a. (Hedvig), és Szacsvay I. ur (Wawelszky Prazlaw) elég gonddal játsztak; csak szerepeiket nem ártott volna egy kissé jobban megtanulni. A jutalmazottól pedig máskor jobb izlésü választást várunk, mert a közönség több figyelmet érdemel meg épen Kassai urtól, kiben egy kis ambitiót is szeretnénk föltételezni.

— **Királyunk születésnapját** Bukarestben is megünnepelték; a rom. cath. plébánia-templomban nagymise tartatott, melyen jelen voltak Calice báró, diplomatiai ügynök a főkonzulátus tisztviselőivel, a román külügyminiszter, Károly fejedelem szárnysegéde, a bukaresti hatóságok és az osztrák-magyar telep számos tagja. Ezzel egyidőben a bukaresti evangelikus, reformált és nagy zsidó templomban is tartottak istenitiszteletet. Ennek végeztével Calice báró a román külügyminiszternek, a szárnysegéd által képviselt fejedelemnek és az osztrák magyar telep különböző testületeinek szerencsekivánatait fogadta.

— **A budai szinkörben** a mult héten egy uj magyar operát adtak, Farkas Ödön fiatal magyar zeneköltőtől, elég hatással. Az uj dalműről az „Életképek" igy szól: „A bayadér", Farkas Ödön uj dalműve, egy mindenesetre figyelmet érdemlő tehetségnek erejét haladó vállalkozása. A fiatal szerzőnek vannak elméleti ismeretei, de az alkotás titkaiba még nincsen beavatva, s gondolatai többnyire csak reminiscentiák ama zeneköltőkből, kiket nagyobb előszeretettel tanulmányozott. Majd az ujabb franczia zeneiskolának, majd Wagnernek hatását érezzük első kisérletén, sőt itt-ott az olasz zeneköltők egy-egy behizelgő, melodikus dallama is fölhangzik nála, hogy csakhamar elveszszen a hangok tömkelegében, mely felett a fiatal zeneszerző még egyáltalában nem képes uralkodni. Sokat küzd a hangszerelés nehézségeivel; egyes hangszerek nem ritkán egészen önállólag szerepelnek nála, nem kis hátrányára az összhangnak, mely minden művészi alkotásnak első föltétele. A kezdőt mutatja az is, hogy minden áron magas hangokkal akar imponálni; dalművének két jelentékenyebb szerepe a hang erejét és kitartását igénybe veszi. A magán részletek szintelenek, de az első szakasz duettjében szép kifejezést ad a gyöngéd, epekedő szerelemnek. A kisérlet egészben véve mindenesetre időelőtti."

— **A belvárosi** r. k. leányiskolában, melyben a felső leányiskola 2-ik osztálya is megnyilik, a beiratások ajövő szept. hó 1, 2, és 3-ik napjain fognak történni. Szept. 4-én lesz a Veni Sancte és 5-én kezdődnek a leczkék. A leányok a müénekben ingyen fognak tanittatni, a franczia nyelvbeni oktatásért mérsékelt dij fizetendő. Kolozsvár, 1876. aug. 26-án. Veszely Károly igazgató.

— **Az erdélyi** országisme-egylet pénteken tartotta N. Szeben városában közgyülését. E közgyülésen több leletet mutattak fel a 13-ik és 14-ik századból, volt más felolvasás; nagy ebéd. Tiszteletbeli tagokul megválasztták dr. Sickel bécsi, dr Krones gráczi, dr. Lorenc bécsi, dr, Hase jenai, dr. Löher müncheni, dr. Waisz s Treilschke berlini tanárokat.

— **Az aradi** tüzoltói közgyülésen összesen 52 tüzoltó-egylet 453 taggal van képviselve. Az erdélyi részekből ott van a dévai tüzoltó egylet (32 tag), n.-enyedi (6), K.-Monostor (6), Kolozsvár (12), K.-Fehérvár (16), Maros Ludas (4), Petrozsény (10), Szászváros (12 tag és 14 zenész), N.-Szeben (19), Segesvár (6), Csik-Szépviz (3), Szászsebes (2), Torda (3) s M.-Vásárhely (17). — A tüzoltószerek kiállitására a következő gyárosok küldtek be kiállitási tárgyakat: Knauszt Bécs, Seltenhofer Soprony, Walser Budapest, Weissenberger Canstadt, Köllsch Grácz, Böttner Lipcse, Jungmann Lipcse, Scholle Dresda, Guttermann Bécs, Blum Dürlach (Baden), Geitner és Rausch Budapest és Spitzer Temesvárról.

— **A székely-udvarhelyi** önkéntes tüzoltó-egylet" alapszabályai a kir. belügyministerium által f. évi 38335. szám alatt a bemutatási záradékkal elláttattak.

— **Dr. Leidesdorf** bécsi orvos, ki a szultán egészségi állapotát megvizsgálta, fáradozásáért 3.000 (három nulla, melyből a konstantinápolyi levelezők egyet sem engednek el) fontot kapott; nem is számitva a számos nagyértékü ajándékot, melylyel Konstantinápolyban elhalmozták.

— **Iskolaügy Oroszországban.** Az orosz kormány kimondani szándékozik az általános tankötelezettséget s ez iránt véleményadásra hivta fel a tartományi kormányzóságokat. Az orosz birodalomnak, 75 milliónyi lakosságához képest aránytalan kevés, 22,000 népiskolája van. Tanulmányi alappal sem bir az iskolaügy s a kormány most közadakozásból készül egy ilyet összegyüjteni.

— **A magyar történelmi társulat** gömöri kirándulása alkalmával Aggtelekre is kiküldött egy bizottságot, mely ez ősrégi barlangban ásatásokat rendez. Csak szárazon constatáljuk, hogy már az első ásatás alkalmával számos állati csontmaradvány, szarvas agancs, honyhahulladék, emberi vázak s nehány becses paleolithkori tárgy találtatott. A leletek tudományos fontosságáról s az ásatások eredményéről részletes jelentés fog megjelenni.

— **A hirlapi kacsa eredete.** Hogyan keletkezett a „hirlapi kacsa" kifejzés, ennek magyarázatát adja a Párisban 1776-ban megjelent Lacomb-féle „Iparosok lexicon"-ja a következő adomával: A mezőgazdasági lap a vadkacsák elfogására ezt a sajátságos eljárást ajánlotta. „Végy egy jókora s hosszu makkot és fözd meg szennafalevelek és jalapával. Az igy megkészült makkot kösd meg közepén egy vékony, de erős fonállal, s dobjad erre a tócsába. A fonál egyik részét tartsad kezedben és buj el. A kacsa neki uszik a makknak és elnyeli; ennek azonban attól a főzettől, melyben készült, nagy a hajtó ereje, s csakhamar ismét kikerül; erre egy másik kacsa közeledik, ez is elnyeli, majd még egy harmadik, negyedik és igy tovább. Ekkép sorakoznak mindannyian ugyanazon fonálra. Ugy értesülünk, hogy Guéde-Chaussèe közelében egy hivatalszolga ily módon 20 kacsát füzött fel. Erre fölrepültek a kacsák s magukkal ragadták a hivatalszolgát; a kötél elszakadt és a szerencsétlen vadász egyik lábát ketté törte." Ez a hirlapi kacsának az ősanyja.

— **Halálozás.** Dr. Molnár József Csikszék főorvosának neje: Oravecz Éva folyó hó 31-én délelőtt 11 órakor Csikszeredán hagymázban elhunyt.

— **Antonelli bibornok** haldoklik, halálos ágyán a legrémitőbb kinokat szenvedi. Folytonosan a hideg rázza; átmelegedni, izzadni nem bir. Inni nem mer, nehogy ujabb fájdalmas mütétnek kelljen magát alávetnie, s enni nem tud, gyomra semmitsem emészt. Megtartá azonban még vasakarata erejét, s inkább ennek hatalma, mint physikai ereje által él. Álmaiban a legszörnyübb visiók gyötrik, s a milliók dáczára, melyeket rokonainak hagy, a legsajnálatraméltóbb ember. Az orvosok felgyógyulásának minden reményéről lemondottak.

— **Apró hirek.** — A szegedi szoborlelepzési ünnepélynek az irodalmi téren is lesz emléke: a „Dugonics album", melyet Farkas Antal és Nagy Sándor szerkesztettek. — Nefftzerneka legjelentékenyebb franczia hirlapirók egyikének, a „Temps" alapitójának halálát jelentik Baselből. E hó 21-én hunyt el szivbajban 55 éves korában. — Pannonhalma vasárnap az ősrégi hires templom restauratiójának ünnepét ülte. — Horváth Zsigmond fényképész a jég hátán is megél, mert Budapesten a városligeti tó jegén egy mozgatható fényképészeti mütermet akar felállitani. — A „Hamagis" héber hirlap egy londoni levelet közöl, mely azt mondja, hogy a török kormány Angliában levő számos zsidó hitelezőjének felajánlota Palaesztina egy részét. A zsidók remélik, hogy a nagyhatalmak beleegyezésével, a vétel meg fog történhetni. — A m. kir. közlekedési minister körrendeletben tudatja a vasuti társulatokkal, hogy nőket is alkalmazhatni a vasuti üzlet némely könnyebb ágaibau. — Madridbau e hó 20-án Barca belügyminiszteri titkárra pistolylyal rálőttek, azonban sértetlen maradt. — Pampelonában több egyént elfogtak egy felfedezett összeesküvés miatt. — Gasteinban szombaton erősen havazott. Az utczákat egy láb magas hó fedi.

IRODALOM.

„Koncsag Lajkó"

népszinmű irta Mátrai B. Béla, zenéjét B. Szabó Imre.

— **Mátrai B. Béla** népszinmüve „Koncsag Lajkó," — mint már emlitők, — mult pénteken (aug. 25-én) került először szinre a budapesti népszinházban. A szombati fővárosi lapok egyhangu recensióiból itélve, az ujdonság nem tett hatást s gyönge kisérletnek nevezik az egész müvet. Általában leginkább a hosszadalmasság, továbbá a népies elem hiánya és bizonyos tulerős nyerseség, amivel szerző a népiest akarja pótolni: ezek azok, miket a lapok csaknem egyhangulag megrónak benne. A sok közül im itt közöljük a tekintélyesb lapok birálatait, megjegyezvén, hogy részünkről mi is ismerjük a nyomtatásban is megjelent müvet s ezzel szemben mindenesetre tulszigornak, sőt itt-ott igazságtalannak tartjuk a fővárosi sajtó anathemáját, mely ezuttal is arról tesz nem épen valami örvendetes tanuságot, hogy a fővárosi kritika ez idők szerint egy hatalmas clique befolyása alatt áll, mely egészen ledorongol mindenkit, aki nem tartozik a „körhöz." Mi ismerünk sokkal nyomorultabb müveket is, melyek a fővárosi szinpadokon a clique-től a fővárosi sajtóban nemcsak kegyelmet nyertek, de hozsánnával is fogadtattak, a vidéken aztán mindenütt csúfosan megbuktak. Ezzel nem akarjuk azt mondani, hogy Mátrai „Koncsag Lajkó"-ja valami kitünő mű; de annyit igenis akarunk mondani, hogy ott a fővárosban lelkiismeretesebben kezelhetnék a szini kritikát és szinirodalmunk s szinészetünk jól felfogott érdekében nem kellene a vidéktől eredő minden müvet és szinészt egészen „levágni" csak azért, mert nem tartozik „közéjük". Különben a „Nemzeti Hirlap" im igy ir:

„A népszinházban ma premier-előadás volt: ma adták először Mátrai Béla „Koncsag Lajkó"-ját. A szerző neve is uj a közönség előtt, ha jól tudjuk, mai népszinműve első kisérlete. Nós, a darab, mint első kisérlet, mindenesetre elismerést érdemel, sőt többet is; hibái mellett, minők: szegénysége a cselekvényben s tul-bősége a szavakban, lassu megindulása az expositiónak, gyors bekövetkezése a katastrófának, — vannak előnyei is, a hol élénk, hol hatásos jelenetezés, az alakok eredetisége, a zamatosan népies, bár itt-ott póriasba csapó nyelvezet. — Átdolgozva, szükséges kihagyásokkal meglehetős darabot lehetne belőle csinálni, azonban ismerünk köztetszéssel adott népszinművet, melynél szerkezet tekintetében még igy is jobb. — Az előadás kielégitő volt."

A „Hon" birálata igy szól: „Koncsag Lajkó" tegnap este mutatta be magát, de a népszinház közönségénél nem valami szivélyes fogadtatásra talált. A benső indokolás nélkül, izléstelenül összetákolt népies jelenetek e rikitó halmaza, melyben nemcsak költészetre, de még a mesteremberi kéz nyomaira sem találunk, nagy munkát adna annak, a ki belőle valami mélyebb igazságot vagy morált akarna kihalászni. Ez a darab egyformán sórti a költészet törvényeit s a jobb erkölcsi érzületet, mert szerkezete a szó szoros értelmében gyarló, morálja pedig a legselejtesebb. Hőse nem Koncsag Lajkó, a „bitang gyerek", de egy Zajzon Bandi nevü legény, ki valóságos falusi Don Juan, mert minden asszonyt elcsábit s szerelmes belé a falu minden lánya. De milyenek azok az asszonyok és leányok, kiket a székely nép életéből bemutat! Meg annyi valóságos falusi demimonde, egyik sem jobb a deákné vásznánál. Sokszor pirulni kell a nézőnek: ha látja és beszélni hallja ama társaságot, melyben Erzsike, a darab tiszteséges alakja belekeveredik, hogy a könnyelmü, haszontalan Zajzon Bandi áldozatává legyen. Koncsag Lajkó, a lenézett, megvetett bitang fiu lépne föl szabaditója gyanánt, de ez meg sehogysem tudja megnyerni a leány vonzalmát kiről már eleggé meggyőződhetett. Lajkó azonben mégis elhatározza, hogy Erzsikéért boszszut áll. Szóvitába kerekedik Bandival s midőn ez arczul üti őt, gyilkosává lesz. Erzsikéért börtönbe vetik. Ő azonban megszökik, felgyujtja a falut, hogy a zavarban Erzsikét magával ragadhassa. Számitásában ujra csalódni kell: Erzsi már halott, a bánat ölte meg — Bandi után. Lajkó kétségbeesetten sikolt föl, szivéhez kap, holtan rogy össze, a függöny legördül — s finita comoedia. Hol itt a drámai indokolás, hol az igazságszolgáltatás vagy hol van átalában a morál, melyet a költőnek sem szabad szem elől tévesztenie? Mi vonzza Erzsikét Bandihoz? Miért szeret Lajkó Erzsikébe? Miért kell Lajkónak gyilkossá lennie, s miért ragaszkodik Erzsihez még akkor is, midőn tudja, hogy nem szereti őt? — mind olyan kérdések, melyekre sehol sem találunk feleletet. Hát még mi menthetné ama durva cynismust, mely e darabnak egész második felvonását elékteleniti s hogy lehet oly minden tekintetben undoritó alakot szinpadra vinni, mint Koncsag Judit, ki még fiának is örömest keritőnőjévé aljasodnék? Vége hossza nem lehetne a kifogásoknak; ha e darab hiányait, izléstelenségeit mind elő akarnók sorolni. Nincs benne egyetlen népies motivum, meséje kuszált, alakjai érthetetlenek, nyelvezete pedig a legtöbb helyen alantjáró, nem egyszer illemsértő. Hogy a darabot ily hibák mellett még a legjobb előadás sem menthettte volna meg a bukástól — igen érthető."

A „Pesti Napló" igy nyilatkozik: „Mátray Béla, kolozsvári szinész 3 felvonásos népszinműve „Koncsag Lajkó", ma került elő előadásra a népszinházbau. Nagy reményeket nem füztünk a darabhoz, mely nyomtatásban már megjelent, — de a mai bemutatás a legcsekélyebb várakozásnak ls alatta maradt. Oly hosszu, mint a szentivánének s hoszsuságával csak unalmassága versenyez. Cselekvénye egy dióhéjba összeszoritható, — a mi ezenkivül van, az mind hig lé, mely a legmindennapibb szinpadi koszttal sem ér föl. A jellemzetes alakokat, a nyelv költői erejét, a helyzetek hatásos voltát ne itt keressük. A mit e darabban kapunk, az székely stylgyakorlatnál nem több. Még annyi szinpadi hatása sincs, hogy a közönség figyelmét egy negyedórára leköthetné. A párbeszédek félórákig tartanak, s rendesen a fölvonások végén történik valami. A darab szomoru fordulatot vesz, s tragoediába lyukad, ámbár a tárgy egészen komikai alapot nyujt. Más ügyesebb kéz okvetlenül vig szinmüvet csinál belőle. Egyetlenegy alakja van, mely némi alakitó erőre mutat: a vén Koncsag Judit; ebbe tévedt egy kis humor. A többi népies kelmével bevont élettelen fabáb. Sajnáljuk a népszinház személyzetét, hogy ily müvekbe kell fektetniök erejök javát. Fáradságukat semmi sem jutalmazta. A közönség ugy tett, mint a Wackwickbeli sansculottok: egymásután párologtak el a nézőtérről. Nagy része volt e párolgásban a zene kiséretnek is, mely Szabó Imre ur pennájából került ki. A darabhoz méltóbb zenét már kivánni sem lehetett volna."

Továbbá az „Egyetértés" igy ir: A „népszinházban ma uj darabot adtak, „Koncsag Lajkó" czimü népszinművet Mátraitól. A ház meglehetősen megtelt közönséggel, mely érdekkel várta az új darabot azért is, mert szerzője a legközelebbi pályázaton a legjobb müvet nyujtotta be, azért is, mert tárgya a székely életből levén kimeritve, eredetiséggel biztatott. — Szinmüirodalmunkra való tekintetből felettébb nagy örömmel fogadta volna a közönség, s vele mi, ha e reményben nem kell vala csalódnunk, mint megtörtént. Egy furfangos vén asszony, ki „Gonosz Pista" gyanánt dönt szerencsétlenségbe egész emberseréget, nem alkalmas arra, hogy maga körül öszpontositsa a figyelmet, sőt folytonos kintléte a lámpák előtt egy felvonáson át épen elegendő arra, hogy kiki minél nehezebben várja a 3-dik felvonás végét. Kivált ha e furfangos vén asszony zuzáját Klárné dirigálja. Ámde ez még kisebb hibája volna a darabnak; a nagyobb az, hogy a „Koncsag Lajkó" valójában csak annyiban népszinmű, mert „nép" között játszik, s tárgya annyiban van a székely életből, mert a szereplők ily ruhában jelennek meg és „Pendzsi" eleinte eléggé vonogat nehány szójárást. Különben se tárgya, se folyása, se befejezése nem népszinmüi. Sok tekintetben az egész oly primitiv, kuszált, darabos, hogy egy reményt keltő kisérleten nem áll felül. Az egyes fordulatok valószinütlen indokokból folynak, hatása pedig kétségtelenül jól felhasznált külső momentumra szoritkozik, mit eléggé méltányolt a közönség akkor, mikor a szereplők kitapsolása közben a szerző nevét is lehetett itt ott hallani, bár oly gyéren, hogy nem is lehetett megjelennie reá. Szembeszökőn beteges felfogás rí ki abból, hogy egy semmirevaló, haszontalan, részeges legénybe, kinek lényében egyéb sincs léhaságnál és gorombaságnál, 3—4 asszony beleszeressen. Az se nagy valószinüséggel bir, hogy egy szolgáló a szomszéd ifijaszszonynak macskazenét rendeztessen. De menthetlen hiba az, hogy a darab épen folyása közepén szakad meg, bizonytalanságba hagyván a nézőt, ki nem látja az elégtételt, csak azt veszi észre. hogy elpárolognak előle a bünösök anélkül, hogy bünhődtek volna s bünhődnek az ártatlanok, a nélkül, hogy vétkeztek volna. Általában a rendszeres feldolgozás és dramaturgia szempontjából e darab a legprimitivebb példát nyujtja, s hatást egy-két külső eszközökön megforduló jelenetet kivéve, tán senkinél sem költött, mert nem költhetett. — Az különös kissé, hogy a darab ugyanazon dekorató mellett folyik le s e tekintetben az „egész nagyságában" bemutatott szinpad sem sokat emelt, mert fele is ép ugy megtette volna a szolgálatot. — Hanem ki kell emelnünk a darab egyrészének szép nyelvezetét s még egyszer egykét jelenetnek routinról tanuskodó, hatásra alkalmas voltát, melyeket Tamásy gyönyörüen kiaknázott. Tamásy éneklése csak egy dalra szomorult. Általában ez estről itélve a „Koncsag Lajkó" a repertoir állandó darabjául is kevés eredménynyel sorozhatónak tünik fel; a népszinmüirodalom pedig igen keveset nyert vele, ha nyert."

Végre az „Ellenőr"-nek ez a véleménye: „A népszinházban ma este „Koncsag Lajkó" czim alatt uj népszinművet adtak elő Mátray Bélától. Unalmasabb estélye még nem volt a népszinháznak, s a türelem próbára tétele is ritkaság. Ez a népszinmü a „Falu rossza" hatása alatt vergődő zürzavarosság, s nincs benne semmi, még egy-egy részlet sem, melyben felpezsdülne annyi életrevalóság, hogy 3 hosszu felvonásnak enyhe okot adhatott volna a szinpad számára. A népéletből egy pár durva vonás van variálva benne nyersen és izléstelenül. A közönség egy része már a darab derekán távozott, s az ott maradó mindvégig megtartotta azt a közönyt, melylyel az első felvonás hosszadalmas és unalmas párbeszédei fölpánczélozták. A Szabó Imre által hangszerelt dalok közül egy pár figyelmet érdemel."

Távirati tudósitás a bécsi tőzsdéről

Augusztus 27-én 5% Metaliques 66,45 frt Kamat ——. 5% Nemzeti kölcsön 70.05 frt. 1860 iki államkölcsön 111.50 Bankrészvények 8.56 Hitelrészvények 141.30 London 121,50 Ezüst 102.25 Cs. kir. arany 5.83— — Napoleond'or 9,68 – 100 mark német értékü 59.45.

Urbéri kötvények: Magyarországi 74.— Temesi 73.—. Erdélyi 74.50 Horvátországi 85.—

Felelős szerkesztő: **Békésy Károly.**

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

Hivatalos.

Szám **1749**. — 1876. (349) (2—3)

Árverezèsi hirdetmèny.

A Deés — Zilahi útvonalban esö CSERNEK községben tömegesitett italárulási jog a folyó évi september 29-töl az 1879 évi september 29-ig terjedö három évre közárverezés útján haszonbérbe adatik, **folyó évi september 12-dikén d. e. 10 òrakor** CSERNEKEN a szolgabirói irodában.

Miröl bérleni óhajtók azon felhivással értesittetnek, hogy az árverezéskor 60 frt. bánatpénz fizetendö le, s az ismeretlenek erkölcsi és vagyoni bizonyitvány elömutatása mellett, 200 frtig terjedö biztositékot is adni kötelesek.

Az árverési feltételek alólirt szolgabiránál megtekinthetök. Az árverés elött ajánlat is elfogadtatik, melyben az igért összeg számmal és betüvel kitüntetendö.

Szurduki járás szolgabirájától.

Csernek, (u. p. **Alparét**) 1876. augustus 24.

VÁLLYA FERENCZ, szolgabiró.

Nem hivatalos.

(322) (3—3)

DUSHEGYI MÁRTON

nyilvános reálgymnasium tan- és nevelöintézetében

az 1876/7 tanévre a **beiratások**, valamint a pót-, javitó: és magánvizsgálatok augustus-hó 28-kán kezdödnek, a tanév pedig **september 1-én** veszi kezdetét.

Intézetünkre nézve, mely ezennel fennállásának hetedik évébe lép s nyilvánossági s államérvényes bizonyitványok kiadhatási joggal bir, s fennállása óta mutatott eredményei folytán kellö elismerést vivott ki, csupán annyit jegyzünk meg, hogy ezután is, valamint eddig, mindent el fogunk követni, hogy azt fejlödésében mindinkább tökéletesitsük. Intézetünk czélszerü és kényelmes helyiséggel rendelkezik, muzeum körút 24. sz. a. E mellett sikerült intézetünk számára már a mult évben is müködött következö tanárokat megnyerni: Batizfalvi István, egyszersmind tanügyi igazgató, Babics K. Berecz A. Duma Gy. Elischer J. Hahotny S. Dr. Hatala P. Komáromy L. Landau A. Mendlik F. Dr. Schopper Gy. és Volf Gy., úgy a nevelés és tanügy, mint az irodalom terén kiváló helyet foglaló erök, kiknek határozott igéretét birjuk, hogy jövöben nemcsak a tanügynek, hanem a nevelésnek is vezetöi lesznek.

Miután pedig kinyilatkoztatnók, hogy az intézetre vonatkozó bárminö felvilágositással szivesen szolgálunk, felkérjük azon t. szüléket és gyámokat, kik gyermekeiket intézetünkbe adni hajlandók volnának, sziveskedjenek ebbeli szándékukról alúlirtat elölegesen értesiteni.

Budapesten, 1876. junius 30-kán. **Az igazgatóság.**

Épen most jelent meg

és kapható **STEIN JÁNOS** könyvkereskedésében Kolozsvárt:

Harcztéri szolgálat

gyalog- és lovassági altisztek és altiszt-képző iskolák számára, a szolgálati szabályzat alapján.

Szerkeszté SZABÓ LAJOS, honvéd örmester. 5 rajztáblával.

Ára **50** kr.

CSATATÉRKÉPEK

a keleti háboru szinteréről

25 krtól 1 frtig,

hozzá való zászlócskák (törökök, szerbek, montenegróiak s felkelök)

tuczetje 10 kr. darabja 1 kr.

A tüzoltás Kolozsvárt.

Tüzoltók és a tüzoltás iránt érdeklödö közönség számára.

C. D. Magirus és L. Jung után a kolozsvári viszonyokhoz alkalmazva.

Irta **Bartha János**,

sz. kir. Kolozsvár város és a kolozsvári önkéntes tüzoltók orvosa.

Ára 50 kr. Postán küldve 52 kr.

---

(350) (—2)

Haszonbéri hirdetés.

A Maros-ludasi indóháztól fél óra távolságra, egy 21[illegible] h[illegible]dból álló, jó karban lévö **tagositott birtok**, melyböl **134 hold szántó**, **40 hold kaszáló**, **3 hold rigolirozott** termés alatti ú[illegible] **rizling szlölö**, **egy hold gyümölcsös**, s **40 hold legelö**, szükséges tanyai lak és gazdasági uj épületekkel ellátva, több idöre haszonbérbe ki-, vagy esetleg örök áron is eladó.

Értekezhetni eziránt Maros-Ludason. **HANTZ PÁL AL.**

---

(351) (1—6)

Farkas István gazdasági gép-gyára.

AJÁNLJA KITÜNÖ

cséplö-gépeit,

különféle szóró és tisztitó rostáit, sorvetö gépeket és szórovetöket, a legczélszerübben szerkesztve, úgy szántó-ekéket, boronákat, lehetö jutányos árakon.

Gyárhelyiség: Budapesten, üllöiút 5. szám, hová a megrendelése seket küldeni kéri

FARKAS ISTVÁN, gép-gyárnak.

---

(341) (2—12)

Nélkülözhetlen

minden háztartásra nézve!

Csak 6 frt 10.

az ára a következö árucsoportnak, mely 43 darab igen jó, s mind hasznos tárgyból áll u. m.

1 pompás salonlámpa legfinomabbra metszett gyöngyökböl,
1 elegáns bronzöntvény-gyertyatartóból,
1 szépen vésett újarany asztali csengettyüböl,
1 fénykép albumból diszkötésben,
6 jó angol acélkésböl kemény nyéllel,
6 „ „ acélvillából „ „
6 cs. k. szab. brittania-evökanálból,
6 „ „ „ „ kávéskanálból,
1 „ „ „ „ levesmeröböl,
1 „ „ „ „ tejmeröböl,
6 kristály pallóból,
6 kis üvegtálczából japáni festménnyel.

43 darab.

A brittania kanalak valódisága jelül minden darab cs. k. „Patent“ jegygyel van ellátva, s a jó minöség és tartósságra nézve kezesség vállaltatik.

Minde felsorolt 43 darab példátlan csekély **6 frt 10 krért** kapható

BLAU és KANN

újan nyitott

telepében

Bécs

I., Babenbergerstrasse 1.

Pontos szolgálat vidékre utánvét mellett.

---

(311) (2—*)

Wheeler & Wilson Mfg. Co.

Newyorkban

varrógépeikért

a legmagasabb dijt

kapták a bécsi világtárlaton, a **haladási érmet;**

öt évi irásbeli jótállás — **60** — öt évi irásbeli jótállás

gépek — frttól feljebb

nagy választékban

TEUTSCH J. B.-nél Segesvártt,

egyetlen raktára a valódi amerikai WHEELER & WILSON-féle varrógépeknek.

---

(24) (25—36)

A hamisitás ellen határozottan szavatol.

Dr. Popp J. G.

cs. k. udv. fogorvos, Bécs, Bognergasse 2. sz.

26 éven át kipróbált

Anatherin-készitményei

Odvas fogak betöltésére

nincs hathatósabb és jobb szer, mint **fogplombeja**, melylyel minden ember könnyen és legcsekélyebb fájdalom nélkül az odvas fogat kitöltheti. A fog plombe a fogmaradékkal és foghussal egyesitve minden további elrontást akadályozza és a fájdalmat csillapitja.

Anatherin szájviz

1 forint 40 krajczáros palaczkokban, legjelesebb szer csúzos fogfájás, a foghús gyúladása, daganata és kisebzése ellen; feloldja a meglevö fogkövet s gátolja annak uiraalakulását, megerösiti a mozgó fogakat s foghus megszilárdirása által; s midön a fogat és foghust minden ártalmas anyagtól megtisztitja, a szájnak kellemes frisseséget kölcsönöz, eltolitja a szájrosz büzét csak rövid idei használat után is.

Anatherin fogpp

E készitmény megörzi a lehelt frisseségét és tisztaságát, azonkivül arra is szolgál, hogy a fogaknak vakitó fehérség t kölcsönözzön, azok romlását gátolja s a foghúst megesitse.

Egy csomag ára 35kr.

Növény-fogpora

Annyira tisztitja a fogakat, hogy naponkénti használata által nemcsak az annyira kellemetlen borkö távolittatik el, hanem a foga glazurja és fehérsége is mindinkább gyarapodi — Egy doboz ára **60 kr. o. é.**

Fogkefék felnöttek számára 1 darab 80 kr.
„ gyermekek „ 1 darab 50 kr.

Raktárak: Kolozsvárt: Engel J., dr. Hintz és Wolff gyógyszerészné, **Karvázy Á.-nál,** ugyszintén **Erdély** rend-n gyógyszertárában, illatszer és diszmü kereskedéseiben.

---

(143) (52—*)

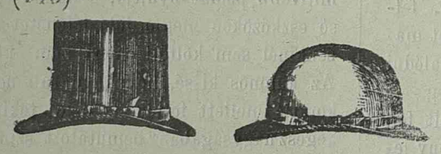

A legnagyobb kalap és czipö raktár

CSAPÓ SÁNDOR

NAGY BAZÁRJÁBAN

a fötéren, a „Nemzeti szálloda“ alatt,

férfi- és hölgy-czipök dús raktára

minden versenyt kizáró minöségben és jutányos árban.

Legdúsabb választéku, minden európai divat szerint készült, a legelsö gyárakból való

férfi-, női- és gyermek szalma- és szörkalap-raktár

és minden kigondolható diszárú, szokatlan olcsó árban.

FRANCZIA és BÉCSI SZODAVIZ készitö gépek $^3/_4$ $^1/_1$ $^1/_2$ 2 kupa nagyságban 9 frtól 16 frtig.

Az üzlet régi nagyszerüsége nem változott!

Nyomatott Stein János m. k. egyetemi nyomdájánál az ev. ref. tanoda betüivel Kolozsvárt.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.